

troværdighedsstempel. Dette er da også korrekt hvad angår indholdet af de kort-sider, der behandler det fysiske henh. det menneskelige miljø. Her er målestokken 1:30 mill. og 1:15 mill. forsvarlig i betragtning af atlasetts karakter af opslagsværk. Mange vil også finde positive sider ved de topografiske kort i 1:7.500.000, hvor byer og trafiklinier er trykt oven i et reliefgrundlag visende højder og vand. Men det kan ikke undgås at virke forstyrrende, når man af hensyn til sidestørrelsen og for at holde målestokken, nu og da må hugge kortene over på en uheldig måde. Det er vistnok også første gang, at man (af sparehensyn?) udelader hele verdensdele af det topografiske afsnit. Man henvises i stedet for til miljøkortene i den langt mindre målestok. Et plus er de ganske mange bykort, der er holdt i samme målestok af hensyn til sammenligningen. Man gør her bl.a. den interessante iagttagelse, at engelske industribyer har en meget større udstrækning end selv millionbyer blandt Sydeuropas hovedstæder. Tilstedeværelsen af et omfattende navneregister er en selvfølge i et reference-atlas. Selv navne som Jylland og Sjælland står i registret med sidehenvisning, men de mangler på det pågældende kort. Valget af typestørrelse i bynavne forbliver en gåde. På de topografiske kort er disse let læselige, men mon ikke man er kommet nær undergrænsen af det læselige i de øvrige korttyper.

Viggo Hansen

Atlas der Donauländer 1, 2 og 3.

Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut. Red. Josef Breu. Verlag Franz Deuticke, Wien 1970, 1971 og 1972. 68×99,5 cm. 15 DM pr. stk., i subscription 13 DM.

»Atlas der Donauländer« begyndte at udkomme i 1970, og værket er endnu langt fra afsluttet. Det omfatter efter planen 48-50 kortplancher 68×99,5 cm, sammenfoldede til format 69×53 cm. Den enkelte planche indeholder kort, de fleste og bedste i målestokken 1:2 mill., endvidere mindre kort, diagrammer, profiler o.m.a. Den ledsagende tekst, der er firesproget (tysk, engelsk, fransk og russisk), ledsages af udførlige tabeller. Det behandlede område omfatter Tjekkoslaviet, Ungarn, Jugoslavien, Rumænien, Bulgarien og Albanien samt dele af Po-

len, Italien, Grækenland og Tyrkiet samt på nogle kort dele af Østrig.

Værket deles i 3 hoveddele: 1: Naturgeografien (herunder topografi, relief, geologi, geomorfologi, klima, hydrologi, pedologi, plantegeografi og naturgeografisk regionsinddeling), 2: Befolkning (herunder befolkningstæthed, urbanisering, aldersfordeling, erhvervsfordeling, pendling, sprog, uddannelsesforhold samt administrativ inddeling), og 3: Erhvervsforhold (herunder bl.a. arealbenyttelse, landbrugsgeografi, irrigation, landbrugets ejendomsforhold, driftsform og bedriftstørrelse, udnyttelsen af mineraler, elforsyning, industrigeografi, samfærdselsgeografi og turisme).

Udgivelsen af dette kæmpeværk spænder over en længere årrække. Hidtil er 15 plancher udgivet. De involverede medarbejdere er alle velrenommerede geografer i alle de omhandlede lande med undtagelse af Albanien, samt fra SSSR. De tematiske kort er fortrinligt udført og giver praktisk taget alle de oplysninger, som det foreliggende, noget heterogene materiale fra de forskellige lande kan berettiggelse til. Teksten er klar, koncentreret og kortfattet, fordi den gives i 4 sprog. Prisen for den enkelte kortplanche er 13 DM for aftagere af hele værket, ellers 15 DM, eller 100 Schillinge.

Værkets kvalitet er fuldt på højde med de bedste nationale, tematiske atlas. Trods den vanskelige og vel også utaknemmelige opgave at koordinere så mange staters foreliggende materiale, er den allerede foreliggende del af værket en klar, letfattelig og som helhed yderst detaljeret kartografisk fremstilling af de omhandlede forhold. Det vil blive umuligt fremover at arbejde med Donaulandenes geografi uden at inddrage »Atlas der Donauländer« i sit materiale.

Aage Aagesen

Sigfried Schneider: Luftbild und Luftbildinterpretation. Lehrbuch der allgemeinen Geographie. Bd. II.

Walter de Gruyter & Co., Berlin 1974. 530 s., 217 fotos, 208 diagrammer og tabeller. DM 195.00.

Der er hermed endelig fremkommet en fyldig fremstilling af anvendeligheden af luftfotos.

Bogen falder naturligt i to afsnit: et teknisk og et interpretatorisk. Begge afsnit er traditionelt behandlet, men en

række nyere tekniske og tolkningsmæssige aspekter er medtaget.

Første afsnit er afgjort det svageste. I stedet for virkelig at gå i dybden med luftfotoets og det tekniske udstyrs anvendelighed og begrænsninger, har forfatteren anlagt nogle særdeles brede synsvinkler og har forsøgt at medtage alle aspekter, hvilket i høj grad har gjort, at fx det behandlede materiale forekommer at være ret så tilfældigt udvalgt. I kap. 5, Stereoskopisches Sehen und Messen, udgør de teoretiske betragtninger således kun nogle ganske få sider, et begreb som stereoskopisk tærskelværdi er ganske udeladt. I stedet er størstedelen af kapitlet anvendt til en kritikløs omtale af et tilfældigt udpluk af stereoskoper. Til dette eksempel kan føjes kap. 6, i hvilket forfatteren søger at gøre rede for de rent fotografiske forhold. Man opnår da også en glimrende oversigt over forsk. filmemulsioner, men disses specifikke anvendelighed berøres kun lidt; to så væsentlige begreber som modulationsoverførsel og opløselighed bliver tildelt en enkelt side.

Bogens andet afsnit består for størstedelen af refererede eksempler på luftfotos anvendelse inden for forsk. geografiske discipliner, og har sin styrke deri, at der i høj grad gives henvisninger til de omtalte eksemplers kilder, og til lign. arbejder. Man kunne i dette afsnit savne nogle gennemgående eksempler. Forfatteren ville have bidraget meget til udbredelsen af luftfotos som arbejdsgrundlag, hvis han i hvert kapitel havde gennemarbejdet et eksempel, i stedet for til hvert afsnit at udvælge lige netop de bedste eksempler fra litteraturen. Da der er tale om en lærebog, ville et væsentligt pædagogisk sigte måske været opnået ved i alle kapitlerne at anvende et gennemgående materiale.

Disse kritiske bemærkninger til trods, anser jeg bogen for at være god. Et væsentligt plus er de mange fotografier med tilknyttet tekst og de ca. 80 sider litt. henvisninger. Bogen er af høj teknisk kvalitet og derfor dyr; en lidt mere kritisk udvælgelse af firmabilleder ville givet have skaffet værket større udbredelse.

Sten Folving

I. G. Simmons: The ecology of natural resources.

Edward Arnold, London 1974. 424 s.,

talr. figurer, tabeller og plancher. 18×24 cm. £ 8.00.

»The Ecology of Natural Resources« har bud til økologisk interesserede (kultur)-geografer. Den rummer en imponerende mængde oplysninger om ressource-processer (landbrug, skovbrug, fiskeri etc.) og om de grænser, ressourcerne sætter for »civilisationens« udvikling.

På sit felt er Simmons' bog en af markedets bedste. I modsætning til amerikanske, tilsvarende bøger behandler denne stoffet på basis af internationale eksempler og undgår alt for lokale tilfælde. Kildehenvisningerne er legio, stofbehandlingen er sober; forfatteren har ikke noget specielt evangelium at prædike, uanset han er dybt engageret i stoffet.

Selvfølgelig er der kritisable punkter: Det store stof er oftest ikke særlig gennemarbejdet, så fx visse af eksemplerne er usammenlignelige. Dispositionen af stoffet vedr. ressource-processer er ikke overbevisende logisk, bl.a. fordi forfatterens interesse for processernes arealmæssige side slår så stærkt igennem. Dette medfører til gengæld, at der er medtaget nogle interessante afsnit om naturparker og deres bevaring.

Nogen lærebog i sædvanlig, kontinental forstand kan »The Ecology of Natural Resources« næppe kaldes, men den er egnet som studiekredsgrundlag i »human økologi« (en betegnelse, Simmons iøvrigt tager afstand fra ud fra et holistisk syn) – udover at være anbefalelsesværdig for læsere som introduktion til emnet. Dette ses forøvrigt optaget som selvstændigt fag på flere og flere universiteter.

Sofus Christiansen

B. Berelson (ed.): Population Policy in Developed Countries.

McGraw-Hill Book Company, New York, 1974. XIII + 793 sider, talrige tabeller og diagrammer. 15,5×23,5 cm. Pris 52.50 DM.

Bogen er udgivet af »Population Council«. Som titlen angiver behandles befolkningspolitik i »udviklede« lande. Der er ét kapitel for hvert af 24 lande i et syndigt rod. De fleste lande er europæiske; uden for Europa behandles USA, Canada, Argentina, Syd Afrika, Israel, Japan og Australien samt USSR. Danmark glimrer ved sit fravær; en mangel forekommer det at være, at DDR mang-

ler, når der er et afsnit om BDR (betegnet som »West Germany«).

Blandt bidragyderne er så bekendte demografer som den franske J. Bourgeois-Pichat og italieneren M. Livi Bacci. De fleste af afsnittene er på 20–40 sider med en snes henvisninger. Det korteste er på 10 sider med bare tre henvisninger, må alt i alt betegnes som meget afsnuppet og handler om det største af landene både m.h.t. areal og folketal – USSR. Det næst-mindste kapitel (15 sider, 2 henvisninger) behandler Syd Afrika, der vel nok må siges at have befolkningspolitik til overflod. Det største kapitel på 55 sider det mindste land – Israel. Bogen bruger megen plads på almindelige oversigter over landenes befolkningsudvikling. Det er nok mest ved disse under tegnede kunne finde egl. anvendelse for bogen, men sådanne oversigter kan man jo finde andetsteds. Befolkningspolitik indtager en sær tilbagetrukket tilværelse i mange af afsnittene. Mest »brug« kan man næsten have af »Summary« på 20 sider med en ganske fornuftig oversigt over bogens emne. Indholdsfortegnelsen på bare to sider er et Columbus-æg. Det er indrettet som en tabel (matrise på moderne dansk) med landene som den ene indgang og 7 emner som den anden.

Bogen kan nok bruges som håndbog om et emne, der er oppe i tiden, og som man ikke bør være alt for blank om. Men med undertegnede opfattelse af geografi er det meget begrænset brug man fagligt har for bogen. *Henning Mørch*

J. R. Ravensdale: Liable to floods. Village landscape on the edge of the fens AD 450–1850.

Cambridge University Press, 1974. 206 s., 13 fig., 4 tavler. 16×23,5 cm. £ 5.50.

Ravensdale er historiker, men han arbejder i høj grad tværvidenskabeligt, idet han ikke lader noget forskningsfelt urørt, når det drejer sig om at løse en bestemt opgave eller finde en forklaring på et problem i forbindelse med sine undersøgelser af bebyggelses- og landbrugsudviklingen i 3 landsbyer i randen af The Fens, Cambridgeshire. Hans hovedindsats i dette arbejde er dog studiet og tydnin-gen af et lykkeligvis meget stort dokumentarisk kildestof. På grundlag af dette mener han bl.a. at kunne konstatere, at trevangsbruget allerede har været i brug i midten af 1100-tallet, og hans studier

af marksystemerne, der fører frem hertil, er forbilledagtige. Han har således med stort held benyttet sig af den retrospektive metode. Af særlig interesse, også for dansk og nordisk forskning er, at han ad dokumentarisk vej kan konstatere 3 oversvømmelsesperioder i Fendistriktet, en på 400-tallet, en i første halvdel af 1300-tallet og en i begyndelsen af 1600-tallet. Om disse oversvømmelsesperioder, der i øvrigt forrykkede balancen mellem kornavl og græsningsbrug, skal tydes som særlig nedbørsrige år, som forf. gør det, eller om de kan skyldes forringede anvendingsforhold på gr. af højvande i havet, er nok usikkert. Men konstateringen støtter i alle fald tidligere i Skandinavien fremsatte og tildels underbyggede teorier om klimaændringer i de samme perioder til ugunst for landbruget. Ravensdales afhandling er et yderst tankevækkende arbejde af stor metodisk værdi for den historisk-geografiske forskning.

Viggo Hansen

Charles B. Hunt: Natural Regions of the United States and Canada.

W. H. Freeman & Co., Ltd. San Francisco 1974. 725 s., talr. fig. og fotos. 19×26 cm. \$ 14.95.

Med sin store og alsidige naturvidenskabelige baggrund og med en lang forhistorie i U.S. Geological Survey er Charles B. Hunt den rette til at stå som forfatter til dette arbejde, der udkom første gang i 1967 med titlen Physiography of the United States. Værket udmærker sig ved en rig anvendelse af figurmateriale, stregtegninger, blokdiagrammer, kortudsnit og fotografier, der på en udmærket måde understøtter teksten. Første del (til s. 206) beskæftiger sig med generelle landskabsudformende kræfter, herunder vand, klima og plantevækst, ligesom der heller ikke mangler et kapitel om ressourceudnyttelse. Anden del behandler dernæst de enkelte regioner, og her kommer begrundelsen for navneskiftet fra fysiografisk til naturlig tydeligt frem, idet beskrivelsen går langt videre end til geomorfologien og de landskabsudformende fysiske kræfter. Der er mere tale om en naturgeografisk skildring, hvori økologien og ressourceudnyttelsen, herunder de rekreative muligheder, i de enkelte provinser spiller en rolle, uden dog at der dog følges et slaviske skema. Hvis man i teksten skulle savne en mere detaljeret redegørelse for